

Bibliografie

1. Devitt, M. Sterelny, K. Limbaj și realitate. Iași: 2000.
2. Păunescu, C. Limbaj și intelect. București, 1973.
3. Dospinescu, V. Semne și cunoaștere în discursul didactic, Iași, 1998.
4. Suruceanu, M. Valoarea acțională a limbajului pedagogic, Chișinău, 2007.
5. Călin, M. C. Teoria și metateoria acțiunii educative. București, 2003.

ARGUMENTAREA ÎN TEXTUL MEDICAL

Ala David

Catedra Limbi Moderne, Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Summary

This paper has as objective to present the synthesis of the main theoretical approaches in the researches of the argumentation and to initiate some reflections on the argumentation's peculiarities in the medical texts. Beginning with the variety and the complexity of the specialized discourse, the text of medical vulgarization presents a big interest from linguistic and pragmatic point of view. This kind of text is orientated to a public more or less informed about the scientific part of things and which has in its structure argumentative sequences interesting from didactic point of view.

Rezumat

Acest articol are drept obiectiv de a prezenta o sinteză a principalelor repere teoretice în studiul argumentării cât și inițierea unor reflecții asupra particularităților argumentării în textul cu conținut medical. Pornind de la varietatea și complexitatea discursului specializat, textul de vulgarizare medicală prezintă un interes deosebit sub aspect lingvistic și pragmatic. Destinat unui public mai mult sau mai puțin informat despre partea științifică, textul de vulgarizare medicală păstrează anumite secvențe argumentative care urmează să fie abordate și sub aspect didactic.

Actualitatea

Conceptul de argumentare, așa cum este perceput astăzi, își are originea în Antichitatea greacă și constituie un punct de plecare în teoretizarea și studiul tehnicilor discursive cât și în delimitarea unor noi problematici la nivel de lingvistică a textului. Astfel argumentarea definită în viziunea neo-clasicilor C. Perelman și L.Olbrechts-Tyteca(1970) caută să modifice diferite reprezentări, fapte, punând accentul pe aspectul persuaziv, negând fapte în scopul de a provoca interlocutorul. Mai mult decât dimensiunea pragmatică, teoria argumentării tinde astăzi să evidențieze una din principalele activități ale limbii prin depășirea limitelor caracterului informativ a unui enunț și trecând la ceea ce ghidează interlocutorul sau cititorul spre concluzii concrete.

Obiectivele lucrării

În ceea ce urmează, noi ne propunem să delimităm unele repere teoretice care ar permite identificarea principalelor mecanisme de argumentare în textul de specialitate medicală. Ținând cont de etapa incipientă a cercetărilor ne vom referi la un anumit tip de text și anume cel de vulgarizare medicală, cu caracter informativ-descriptiv și secvențe argumentative, interesant sub aspect didactic de exploatare în cadrul orelor de limbă franceză de specialitate.

Teoria argumentării în vorbire, așa cum este dezvoltată de J.-C. Anscombe și O. Ducrot pornește de la relația mai mult sau mai puțin generală între afirmațiile „vorbind noi facem referință la lumea reală, vorbind noi gândim, argumentăm, deducem, sarcina lingvistului atunci când se ocupă de semantică și pragmatică este de a oferi o teorie a limbii capabilă să țină cont de capacitățile discursive ale vorbirii”. J.-C. Anscombe [1989: 13]. Astfel afirmația „*orice enunț*

este un argument” ține de nivelul profund al limbii, studiat de către lingviști, marcat printr-o dinamică discursivă prin înlănțuirea argument+concluzii. [J.-C. Anscombe și O. Ducrot 1989: 19]. În așa fel caracterul informativ nu este prioritar dar oferă o valoare argumentativă enunțului. În consecință datele+argument țin să sprijine sau să nege o propoziție.

Lingvistul francez J.-M. Adam face distincția foarte clară între argumentarea abordată la nivel de discurs și de interacțiune socială și argumentarea la nivel de organizare a textualității. Astfel lingvistul definește secvența argumentativă drept unitate care intră în compoziția textului.[J.-M. Adam 1992 :109]. Pornind de la principiul eterogenității genurilor discursului prezentate de către Bakhtine drept o caracteristică a limbajului uman „un text este o structură ierarhică complexă care conține *n* secvențe –eliptice sau complete - de același tip sau de tip diferit ”.[J.-M. Adam 1992 : 34]. De aici schema elementară a argumentării –„o corelație între date și o concluzie fondată implicit sau explicit pe o susținere topică sau afirmare/negare” [J.-M. Adam 1992 :110). Conform explicațiilor lingvistului francez argumentarea poate fi de ordin progresiv sau regresiv și ar putea lua următoarea formă:

Date, fapte-----inferență -----concluzii (ordinea progresivă)

Concluzii-----inferență----- date,fapte (ordinea regresivă)

Preluând modelul prezentat de J.-M. Adam și insistând mai mult asupra naturii eterogene a textelor vom încerca să identificăm secvența argumentativă la nivel de conectori argumentativi într-un exemplu preluat din pliantul despre hipertensiune. Destinat unui public mai mult sau mai puțin informat despre această stare de sănătate, conținutul pliantului poate fi definit drept informativ-descriptiv cu o anumită tentă publicitară dar în același timp și de vulgarizare medicală. În contextul definirii caracteristicilor textului medical vom reveni asupra acestui tip de text.

E1: Vous etes anxieux; nerveux; vous dormez mal; vous fumez :il n'y a pas d'hypertension artérielle nerveuse. MAIS l'anxiété et l'impatience conjuguee avec le tabagisme vous predisposent à en subir les effets.

E2: Vous avez plus de 50 ans : vous devez surveiller votre tension à tout age. MAIS après 50 ans c'est encore plus nécessaire; le risque d'hypertension est augmenté.

Aceste două exemple fiind preluate dintr-un context de natură informativă-explicativă, caracteristic textului medical și de vulgarizare medicală preia obiectivul argumentativ prin conectorul logic MAIS. Astfel în E1 cat și în E2 primele fraze furnizează anumite date legate de o stare de sănătate ce ar putea predispute spre hipertensiune, astfel concluzia este în favoarea dezvoltării acestei maladii în aceste circumstanțe iar conectorul argumentativ MAIS vine să aducă o indicație suplimentară care susține faptele prezentate inițial. În consecință, secvența argumentativă descrisă mai sus domină pe cea informativ - descriptivă prin concluzia care urmează și care trebuie să convingă cititorul despre importanța supravegherii sănătății și pericolul hipertensiunii arteriale.

Revenind la definirea parametrilor și identității textului medical, este important de a face referință la diferența care este făcută în literatură de specialitate între *text* și *discurs*. Deși inițial par a fi două noțiuni opuse care desemnează același produs al limbajului *textul* fiind considerat drept o structură formală și decontextualizată, *discursul* - o structură semantico- pragmatică și contextualizată,vom prelua tendința lingvistului francez J.-M. Adam care vine să neutralizeze această distincție vorbind despre text „drept obiect concret , material, de natură empirică care se prezintă drept un enunț complet rezultat dintr-o activitate de enunțare” iar discursul vine să deschidă textul „asupra unei situații de enunțare-interacțiune speciale”.(J.-M. Adam 1992: 47).

Textul medical se include în cadrul comunicării specializate care cuprinde practici discursive specifice, realizate de către subiecți specifici (specialiști în domeniul sănătății), interesați să transmită un mesaj ce ține de domeniul dat. Cel mai des întâlniți, sânt termenii de limbaj de specialitate/limbaj medical, discurs de specialitate/discurs medical, text de specialitate/text medical. În cele ce urmează nu vom insista asupra tangențelor și specificului acestor noțiuni, dar vom identifica tipurile de text de specialitate. Pornind de la clasificarea discursului științific făcută de către D. Jacobi (1999) am putea vorbi despre:

- texte științifice: aceste texte sânt scrise de către cercetători, de specialiști în domeniul dat pentru alți specialiști, articole publicate în reviste de tipul *Nature*, *Science* etc.
- texte didactice: aceste texte au o vocație pur pedagogică, scrise de către profesori - cercetători cum ar fi manualele, lecțiile universitare.
- texte de vulgarizare: aceste texte sânt scrise de către cercetători, specialiști care joacă rolul de mediatori între domeniul științific și publicul obișnuit care are nevoie de o informație pe înțeles dar cu anumite argumente științifice. Acest tip de text suferă unele schimbări la nivel lexical, predominant de anumite generalizări și afirmații dar care păstrează și o intrigă destinată publicului.

Vulgarizarea medicală pare să fie cel mai interesant de tratat din perspectiva argumentării. De fapt, vulgarizarea textelor de specialitate medicală se înscriu în evoluția domeniului medical și are drept scop instruirea publicului care devine din ce în ce mai informat grație surselor media. „Textul științific de vulgarizare nu trebuie să se transforme într-o vizită de laborator ci într-o desfășurare narativă a cuceririi informației adevărului destinat unui public receptiv preocupat de subiecte de neliniște colectivă cum ar fi toxicomania, sida, tuberculoza, lectorul fiind fidel revistelor de tip *La recherche*, *Science et vie* etc”.(D.-R. Frumușani 2007).

Revenind la exploatarea textelor de vulgarizare medicală în cadrul orelor de limbă franceză de specialitate, menționăm faptul că ele constituie o sursă importantă de dezvoltare a competențelor comunicative în special a celor de argumentare. Pliantul reprezintă o sursă de informare pentru public în general, având un conținut informativ-descriptiv, după cum am menționat mai sus, partea argumentativă fiind rezervată unor secvențe. Vom analiza în cele ce urmează conținutul pliantului despre depistarea hepatitei C. La nivel lexical, prezența terminologiei specifice: situații de risc - ex. *fractions coagulantes: PPBS, fibrinogène, cryoprécipité, antithrombine III; transfusion de sang, plasma, concentrés plaquétaires, exposition nosocomiale, actes invasifs, transplantation d'organes, facteurs hémo-filiques, facteurs Willebrand; semne clinice -ictère, asthénie, augmentation transaminases etc.* Întrebarea ce are drept scop excluderea unei eventuale infecții prin VHC înafara factorilor de risc necesită un argument în favoarea pericolului contaminării:

*Certaines actes ou situations de soins ou de la vie quotidienne pourraient comportaient un risque de contamination par le VHC sans que la possibilité réelle de transmission ait été démontrée et ou que le niveau du risque **probablement** très faible quand il existe, ait pu être évalué . Il ne faut **donc** pas écarter la possibilité d'infection.*

Să observăm acest conținut, în pofida utilizării termenilor științifici mai mult sau mai puțin cunoscuți de publicului larg, și care nu necesită o explicație suplimentară pentru studenții mediciniști, partea argumentativă este rezervată riscului contaminării. Concluzia care este accentuată prin conectorul *donc*, după ce a fost trecută printr-o notă de probabilitate și opoziție vine să convingă receptorul despre un eventual pericol. Abordarea metodică a acestui gen de text permite construirea unor noi argumente în favoarea sau defavoarea unor convingeri deja formate. Și acest tip de exercițiu poate fi preluat la orice etapă de exersare a competențelor comunicative.

Concluzii

Textul de vulgarizare medicală constituie o sursă importantă de inițiere a unui studiu asupra particularităților argumentării în textele specializate. Deși caracterul informativ-descriptiv predomină acest tip de text, secvențele argumentative pot fi abordate atât din perspectiva transducerii mesajului unui receptor care trebuie convins despre importanța unor măsuri pentru sănătate, cat și la nivel lingvistic de cercetare lexicală și frastică.

Bibliografie

1. ADAM, J.- M., 1992, *Les textes: types et prototypes*, Paris, Nathan, coll."fac", 223 p.
2. ADAM, J.- M., 1999, *Linguistique textuelle. Des genres de discours aux textes*, Paris, Nathan, 202 p.
3. ADAM, J.- M., 2005, *La linguistique textuelle. Introduction à l'analyse textuelle des discours*, Paris, Armand Colin, 234 p.
4. ANSCOMBRE, J.-C., et DUCROT, O., 1983, *L'argumentation dans la langue*, Liège, Mardaga, 184 p.
5. ANSCOMBRE, J.-C., *Théorie de l'argumentation, topoi, et structuration discursive*, Revue québécoise de linguistique ; vol.18 ; 1989 , p. 13 55
6. JACOBI, D., 1999, *La communication scientifique*, Grenoble, Presses universitaires de Grenoble, 277p.
7. MOESCHLER, J., 1985, *Argumentation et conversation : éléments pour une analyse pragmatique du discours*, Paris, Hatier-Credif, 203 p.
8. PERELMAN, C. et OLBRECHTS-TYTECA, L., 1970, *Traité de l'argumentation. La nouvelle rhétorique*, Bruxelles, Éditions de l'université de Bruxelles (1 re éd. 1958, Paris, PUF, 2 vol.).